

Ζήτημα ια'.

"Οπως γίνεται ἡ θέρμη καὶ τίνος ὑπάρχει κράσεως.

Λύσις.

Οὐκ οἶδα περὶ ποίας μάλιστα θέρμης, τῆς ἐμφύτου καὶ κατὰ
 5 φύσιν ἢ τῆς παρὰ φύσιν καὶ ἐπεισάκτου τὸν λόγον ἐνταῦθα πε-
 ποίησαι. Δυνατὸν γάρ καὶ περὶ ἑκατέρας ἐννοεῖν τὸν τὴν ἀπορίαν
 ἀναγινώσκοντα· οἷς ὅπως ἡ θέρμη γίνεται καὶ τίνος ὑπάρχει κρά-
 σεως, οὐδαμῶς προσέθηκας εἰ φυσικὴ καὶ ἔμφυτος ἢ παρὰ φύσιν,
 εἰ βούλει, καὶ ἀλλοτρία, καὶ ταῦτα διττὴν εἰδῶς ἐν ἡμῖν τὴν
 10 θερμότητα, τὴν ἔμφυτον καὶ ὀθνεῖαν. Ὅθεν καὶ περὶ ἑκατέρας διὰ
 βραχέων ᾤθηθην δεῖν τὴν λύσιν ποιήσασθαι, τί τε φυσικὴ καὶ ἔμ-
 φυτος θερμασία καὶ τί παρὰ φύσιν διαλαβῶν. Ἀπὸ γὰρ τούτων,
 οἶμαι, φανερὸν ἔσται μάλιστα καὶ ὅπερ ἐζήτησας, εἴτ' ἔμφυτον
 εἶτε καὶ ὀθνεῖον θερμὸν.

15 Φημί τοίνυν φυσικὴν εἶναι θερμότητα, τὴν αὐτὴν δὲ καλῶ
 καὶ φυσικὸν καὶ ἔμφυτον δήπου θερμὸν, ἧς ἡ ἀρχὴ τοῦ ζώου ἢ
 φύσις. Συμφύεται γὰρ τῷ ζῳῷ καὶ διὰ τοῦτο λέγεται φυσικὴ,
 ὄργανον οὕσα καθόλου τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων. Οὐδὲ γὰρ οἶόν τε
 τὴν ψυχὴν ἄνευ τοῦ τοιούτου θερμοῦ παράξει τινὰ τὴν τυχοῦσαν
 20 ἐνέργειαν. Ἄπαν δὲ ὄργανον ἀνάλογόν τε ἐκείνῳ δεῖ εἶναι, οὗ ἔστιν
 ὄργανον, καὶ τὸν προσήκοντα λόγον πρὸς τὸ ἔργον καὶ τὸ ἀποτέ-

5. τῆς Ε· λείπει Π ἐπεισάκτου Π: ἐπίσάκτου Ε 8. οὐδα-
 μῶς Ε: οὐδαμοῦ Π εἰ ἔγραψα: ἢ ΕΠ 10. ὀθνεῖαν Ε: ὀθνεῖαν Π

11. ὠήθην Ε: ὠήθειν Π 13 ἐζήτησας Ε: ἐζή τησας χωρι-
 ζόμενα ὑπὸ ὀπῆς ἐν τῷ χάρτη Π 16. φυσικὸν Ε: φυσικὴν χωρι-
 ζόμενα ὑπὸ ὀπῆς ἐν τῷ χάρτη Π 17. ζῳῷ Ε: ζῳῷ ἐκ τοῦ τὸ πρῶ-
 τον γραφέντος ζῳον Π διὰ τοῦτο Π: διατοῦτο Ε 19. παράξει
 τινὰ ἔγραψα: παράξαι τινὰ ΕΠ 20. ἔστιν Ε: ἔστιν Π τὸ ἀπο-
 τέλεσμα Ε: ἀποτελεσμα Π

λεσµα σώζειν. Ἄλλως γὰρ τό τε ὄργανον τό τε οὐ ἔστιν ὄργανον
καί τὸ δι' ὃ τὸ ὄργανον μάτην ἂν εἶη καὶ οὕτως ἂν ἐν τοῖς οὖσι
καθ' αὐτὸ δήπου τὸ μάτην συνεισαχθείη. Δεῖ ἄρα καὶ τὴν ἔμφυτον
θέρµην, ὄργανον οὖσαν ψυχῆς, ὡςπερ εἴρηται, μὴ ἀπολελυµένην τε
καὶ ἀπλῆν ἔχειν τὴν κρᾶσιν, ἀλλὰ ζύνθετόν τε καὶ ἀναφεροµένην 5
πρὸς τε τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις πρὸς τε τὰ ἔργα τούτων, κάκει-
νοῖς ἀνάλογον εἶναι καὶ διὰ ταῦτα ζυγκεκραµένην ψυχρῶ τε καὶ
ὕγρῶ καὶ ξηρῶ καὶ εὐκρατόν τε καὶ ζύµμετρον· καὶ καλοῖτό γ' ἂν
διὰ ταῦτα δικαίως φυσικὴ τε καὶ ἔμφυτος κρᾶσις. Μᾶλλον δὲ ἀπὸ
ταύτης ἢ φυσικῆ καὶ ἔμφυτος κρᾶσις θερµὴ λέγοιτ' ἂν τοῦτο μὲν 10
διὰ τὸ ἐν τῇ τῶν ζῶων κρᾶσει τὸ θερµὸν τὰς ἄλλας νικᾶν καὶ
ὑπερβάλλειν ποιότητος· τὰ γὰρ ζῶα καὶ κατὰ τὸν ἐκ Περγάμου
θερµὰ δήπου διὰ τὴν ἐν αὐτοῖς ὑπερβάλλουσαν θέρµην καὶ τὰς
λοιπὰς νικῶσαν ποιότητος· τοῦτο δὲ διὰ τὸ τὸ θερµὸν δραστηκώ-
τατον εἶναι τῶν ἄλλων ἀπασῶν ποιότητων. Οὐδεμία γὰρ, ὡς ὁ 15
αὐτός φησι, τὰ γειτνιῶντα αὐτῇ μεταβάλλει ποιότης ὡς τὸ θερµόν.

Τοιαύτη μὲν οὖν ἢ φυσικὴ καὶ ἔμφυτος θέρµη τῇ πρὸς ἀλλή-
λας τῶν πρώτων ποιότητων δράσει τε καὶ πείσει ἀνάλογον ὄργανον
τῇ ψυχῇ γινοµένη· ἢ δὲ παρὰ φύσιν ἔστιν ἢ ἔκ τινος ἐξωτερικῆς αἰ-
τίας, ἣτις ποτ' ἂν εἶη, μήτε οἰκείας τῇ φύσει, μήτε μὴν ἀπὸ ταύτης 20
τὴν ἀρχὴν εἰληφύϊας, ἐπερχοµένη τῷ σώματι, οὐκ ἀνάλογον ὄρ-
γανον οὖσα τῶν ψυχικῶν δυνάμεων, οὐδὲ τὸν ἀρµόζοντα πρὸς τὰ
ἔργα σώζουσα λόγον τοῦτο μὲν τῷ ἐπείσακτος καὶ ἀλλότριος εἶναι,

1. ἔστιν E: ἔστιν Π 2. καὶ οὕτως Π: οὕτως E 3. καθ'
αὐτὸ ἔγραψα: καθαυτὸ EΠ 4. τε E: τὲ Π 5. ἀπλῆν Π:
ἀπλῆν E 8. καλοῖτό ἔγραψα: καλοῖτο EΠ 13. διὰ E: καὶ
διὰ Π 15. ἀπασῶν Π: ἀπασῶν ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος
ἀπάντων E ὁ E: λείπει Π 16. αὐτός φησι ἔγραψα: αὐτός
φησὶ EΠ 18. τε E: τὲ Π πείσει Π: πύσει E ἀνάλογον E:
ἀνά λόγον Π 20. ἥτις Π: ἥτις E 21. εἰληφύϊας ἔγραψα:
εἰληφύϊας E: εἰληφύϊα Π ἀνάλογον Π: ἀνάλογον E
23. τῷ Π: τὸ E

τοῦτο δ' αὖ πάλιν τῇ ἑαυτῆς δυσκρασίᾳ μὴ σώζουσα τὴν πρὸς τὰς δυνάμεις καὶ τὰ ἔργα ἀναλογίαν. Λέγοιτο δ' ἂν ἡ τοιαύτη καὶ παρὰ φύσιν κράσις, πρὸς τὸ θερμότερον ἀποκλίνουσα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῆς ἐμφύτου θερμότητος.

5 Ἐξ ὧν φανερὸν τίσιν ἡ φυσικὴ καὶ ἔμφυτος θέρμη τῆς παρὰ φύσιν καὶ ἐπεισάκτου θερμότητος διενήνοχε. Πρῶτον μὲν γὰρ τοῖς αἰτίοις, ἔπειτα τῷ εὐκράτῳ τε καὶ δυσκράτῳ καὶ ὅλως ὡσπερ τὸ ἄκρον τοῦ μέσου· ὡς γὰρ ἀρετὴ πρὸς κακίαν, οὕτως εὐκρασία πρὸς δυσκρασίαν, κἀντεῦθεν ἐπομένως τῷ τε εἶδει καὶ τῇ μορφῇ,
 10 καθάπερ τὸ ὑγιεινὸν τοῦ νοσώδους ὡς νῦν σώματος διενήνοχε. Περί γε μὴν τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον ἄμφω ὡς πρὸς τρόπου τοῖς ἐναντίοις εἰώθασιν γίνεσθαι, εἴτε πνεῦμα εἴτε χυμὸς εἴτε μόριον τοῦτ' ἂν εἴη, ἐν ᾧ πρὸς ἀλλήλους καὶ ποιοῦσι καὶ πάσχουσι. Τὸ γὰρ ἔμφυτον θερμὸν ἢ εὐκρατον τῷ παρὰ φύσιν θερμῷ καθάπερ
 15 ἄκρῳ μέσον ἀντίκειται, καὶ ἐναντίον, ἢ ἔμφυτος θέρμη τῇ παρὰ φύσιν θερμότητι, καθάπερ ἀρετὴ κακία, ὡσπερ ἐλέγομεν.

Τοιαύτη τίς ἐστὶ καὶ οὕτω πως γίνεται ἢ τε κατὰ φύσιν ἢ τε παρὰ φύσιν θερμότης, καὶ τοιαύταις ἀλλήλων διαφοραῖς, ὡς ἐκ πολλῶν ὀλίγα λέγειν, διενηνόχασιν.

20 Ταυτὶ μὲν οὖν ἱκανὰ καὶ περὶ τούτου τοῦ ζητήματος· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο σαφὲς ἂν γένοιτο τοῖς αὐτοῖς. Λέλυται γὰρ καὶ αὐτὸ διὰ τῶν αὐτῶν· οὐδὲ γὰρ ἄλλο τι ζητεῖ ἢ τί ποτέ ἐστὶν ἡ φυσικὴ καὶ ἔμφυτος θέρμη. Ὅθεν περὶ αὐτοῦ λέγειν ἀφέντες, τὸ τελευταῖον θεωρήσωμεν ζήτημα.

1. ἑαυτῆς ἔγραψα: ἑαυτῆ ΕΠ 3 κράσις ἔγραψα: κράσις ΕΠ

9. ἐπομένως Ε: ἐπομένως Π εἶδει Ε: εἶδη Π 10. ὑγιεινὸν Ε: ὑγιεινὸν ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ὑγιεινὸν Π

16. κακία Π: καὶ κακία Ε 17. τίς ἐστὶ Ε: τίς ἐστὶ Π

20. ἱκανὰ Ε: ἱκανὰ Π 21. σαφὲς Ε: σαφῆς Π 22. ἄλλο ἔγραψα: ἄλλό ΕΠ ποτέ ἐστὶν ἔγραψα: ποτέ ἐστὶ Ε: ποτε ἐστὶν Π

Ζήτημα ιθ'.

Πόσα εἰσὶ τὰ πράγματα τὰ ζωννύοντα καὶ βοηθοῦντα καὶ ἀνορθοῦντα τὴν τοῦ ἀνθρώπου ὑγίειαν, καὶ ποῖά εἰσι.

Λύσις.

Τρεῖς εἰσὶν αἱ διαθέσεις καὶ φύσεις τοῦ ἡμετέρου σώματος, ὡς μικρῶ πρόσθεν ἐλέγαμεν, ὑγίεια, νόσος καὶ οὐδετέρα διάθεσις, ἐν ὧ τῷ τῆς ὑγείας οὐσά γε πλάτει. Ἀνάγκη τοίνυν τὸν ἐνεργεῖα νοσοῦντα καὶ τῆς ὑγείας ἔξω γενόμενον ἔκ τινος τούτων πίπτειν εἴτ' ἀμέσως εἴτε ἐμμέσως. Οὐδὲν γὰρ πρὸς τὸν ἡμέτερον λόγον, εἴθ' οὕτως εἴτ' ἐκείνως τοῦ αὐτοῦ καὶ κατ' ἀμφοτέρα δήπου συμβαίνοντος. Εἰ δὲ πρὸς τὴν οἰκείαν ὑγίειαν ἐπανελθεῖν δεῖ τὸν οὕτω τῆς ὑγείας ἐκπεπτωκότα, εἰ μὲν ὑγιεινὸς ἦν ἐσαεὶ, τοῖς ὑγιεινοῖς διὰ παντὸς αἰτίοις ἐπανέρχεσθαι χρὴ πρὸς τὴν ὑγιεινὴν διάθεσιν ἐσαεὶ, εἰ δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τοῖς ἐπὶ τὸ πολὺ, εἰ δ' οὐδέτερος, εἴτε διὰ παντὸς εἴθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τοῖς οὐδετέροις αἰτίοις, τοῖς τε διὰ παντὸς τοῖς θ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὥσπερ αὖ πάλιν, εἰ νοσώδης ἀπλῶς, τοῖς νοσώδεσιν ἀπλῶς αἰτίοις, τοῖς τε διὰ παντὸς τοῖς θ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. Ἐυμετρεῖται γὰρ τοῖς σώμασι τὰ γε αἰτία, καὶ, ὥσπερ ἐκεῖνα τριττὰ, ὑγιεινὰ, νοσώδη τε καὶ οὐδέτερα,

3. ποῖά εἰσι Π: ποῖα εἰσὶ Ε 5. εἰσὶν Ε: εἰσὶν Π 6 (καὶ κατωτέρω ἐν διαφοροῖς πτώσεσιν). ὑγίεια ἔγραψα: ὑγεία ΕΠ
 7. οὐσά ἔγραψα: οὔσα ΕΠ γε Π: λείπει Ε τοίνυν Π: τοίνυν ἐκ τὰ νῦν ἐν τῷ κειμένῳ, ἐν δὲ τῇ ῥα τῇ αὐτῇ χειρὶ τοίνυν Ε
 9. ἀμέσως Ε: ἀμέσως ἐκ τοῦ ἀθέσως Π 10. εἴτ' Π: εἴτ' ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος εἴτε Ε 13. διὰ παντὸς ἔγραψα: διαπαντὸς ΕΠ 14-15. εἰ δ' οὐδέτερος — εἴθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ Ε: λείπουσι Π 16 (καὶ 17). διὰ παντὸς Π: διαπαντὸς Ε
 19. ὑγιεινὰ Ε: ὑγιεινα Π νοσώδη Π: νοσώδη ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος νοσώδει Ε τε Ε: τὲ Π

οὕτω καὶ τὰ ποιητικὰ τῶν αὐτῶν αἷτια καὶ τὰ φυλακτικὰ τριττά πάντως ἐχρῆν εἶναι, ὑγιεινὰ δῆλον ὅτι, νοσώδη τε καὶ οὐδέτερα.

Ἔχεις τὰς τῶν ζητηθέντων σοὶ λύσεις, εἰ μὲν ἱκανῶς, σοὶ χάρις, ἐξ ὀλίγων πολλὰ νοεῖν δυναμένῳ καὶ ἐξ ἀρχῶν τὰ ἐκ
 5 τῶν ἀρχῶν, εἰ δ' οὐχ ἱκανῶς, τί μαθεῖν ἐχρῆν τὸν διὰ σμικροῦ μέλανος ὄλα πλήθη πραγμάτων γράφειν ἀναγκασθέντα;

Ἐρρωσο φιλοσοφῶν ἀεὶ, καὶ εἴ τι δὲ πρὸς ἡμᾶς τῶν τοιούτων γράφειν ἐθέλεις, γράφε μὴ κητοκνῶν.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
 ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
 ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
 ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ι. ΠΑΡΕΛΙΟΥ

2. δῆλον ὅτι ἔγραψα: δηλονότι ΕΠ τε Ε: τὲ Π νοσώ-
 δη Π: νοσώδη ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος νοσώδει Ε 3 σοι Π:
 λείπει Ε 4. ἐξ ἀρχῶν Ε: ἐξαρχῶν Π 5. οὐχ Ε: οὐχ' Π
 7. τοιούτων Ε: τοιούτω Π

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΤΟΥ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ ΕΙΣ ΤΑ ΤΗΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ ΠΡΟΓΥΜΝΑΣΜΑΤΑ

Ἐπειδήπερ ἡμῖν πρόκειται περὶ προγυμνασμάτων εἰπεῖν, ἀναγκαῖον διαλαβεῖν πρῶτον τίς ὁ τούτων πατήρ καὶ ὅθεν πρὸς τὴν τούτων προήχθημεν συγγραφὴν.

Ἔστι τοίνυν πατήρ τῆς παρούσης τῶν προγυμνασμάτων βιβλίου Ἀφθόνιος Ἀντιοχεύς ὁ Σύρος ὁ Λιβανίου τοῦ Φασγανίου 5 μαθητής. Ἡ δὲ αἰτία ἢ πρὸς τὴν τῶν γυμνασμάτων αὐτὸν ἔνυξε συγγραφὴν ἔστιν αὕτη. Μάρκῳ βασιλεῖ, νομοτριβεῖ τε ὄντι καὶ φιλολογωτάτῳ, φίλος ἦν ἐς τὰ μάλιστα Ἑρμογένης ὁ σοφιστής ᾧ καὶ χαριζόμενος, αὐτῷ πρότερον αἰτήσαντι ἅπασαν τὴν τῆς 10 ρητορικῆς τέχνην καὶ δύναμιν ἐν τέσσαρσι βιβλίοις συμπεριλαβὼν παραδέδωκεν, ἅπερ εἰσὶν αἱ καλούμεναι στάσεις, αἱ εὐρέσεις, αἱ ιδέαι καὶ αἱ μέθοδοι, ἃ καὶ ῥητορικὴν ὠνόμασε, λυσιτελεῖ τε οὖσαν καὶ μάλιστα τοῖς περὶ νόμους σπουδάζουσιν. Ἄλλ' ἐπεὶ τὸ 15 τετράβιβλον τουτὶ σύνταγμα, γυμνασίας χάριν συντεθὲν πρὸς τὴν τῶν ῥητόρων τέχνην, δεινὸν ἦν πρὸς τοὺς ἄρτι τῶν νέων ἐντυγχάνοντας αὐτῷ καὶ ὡςπερ εἰς εἰσαγωγῆς δεόμενον, αὐτὸς οὗτος καὶ αὐθις ὁ δηλωθεὶς Ἑρμογένης ἕτερα συνέταξε προγυμνάσματα, τὸν ἀριθμὸν ὄντα δύο καὶ δέκα, πρὸς τοῦτο συντείνοντα, 20 ἃ καὶ εἰσι ταῦτα, μῦθος, διήγημα, χρεῖα, γνώμη, ἀνασκευὴ, κοινὸς τόπος, ἐγκώμιον, σύγκρισις, ἠθοποιία, ἔκφρασις, θέσις καὶ

Περιλαμβάνεται ἐν τῷ Παλατίνῳ κώδικι 358 τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Βατικανοῦ, φ. 228^α - 229^β, αἰῶνος ιε'.

1. πειδῆπερ 6. αἴτια ἢ 8 ταμάλιστα ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον
γραφέντος τὰμάλιστα 11. εἰσιν 12. τὲ 13. ἀλλ' 16 ὡς
περὶ δεόμενος διωρθωμένης ἀνωθεν τῆς καταλήξεως εἰς οὐ
18. καίδεκα 19. καὶ εἰσὶ

εἰσφορὰ τοῦ νόμου. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἀσαφῆ πως ἐδόκουν καὶ δύσ-
 ληπτα, ἅτε ὄντα ἀπαρδειγμάτιστα, ἕτερα ἀντὶ τούτων ἐξέθεντο
 ἄλλοι τε πολλοὶ τῶν ῥητόρων καὶ δὴ καὶ ὁ παρῶν σοφιστῆς Ἀφθό-
 νιος, οὗ καὶ μᾶλλον προῦκρίθησαν ἀναγινώσκεισθαι ὡς σαφέστερα.
 5 Δώδεκα δὲ ὄντα, ὡς ἔφημεν, ἅπερ ὁ Ἑρμογένης συνέταξεν, οὗτος
 εἰς δεκατέσσαρα ταῦτα διεΐλε. Ἐκείνου μὲν γὰρ ἐν μιᾷ καὶ τῇ
 αὐτῇ διδασκαλίᾳ τὸ τε ἐγκώμιον καὶ τὸν ψόγον διδάσκοντος, οὗ-
 τος ἰδίαν ἀπένειμεν ἐκάστῃ διδασκαλίᾳ, ἰδίαν μὲν ἐγκωμίῳ καὶ
 αὖ ἰδίαν ψόγῳ· καὶ περὶ ἀνασκευῆς δὲ καὶ κατασκευῆς ὁμοίως.
 10 Ἄλλ' ἐπειδὴ τὸν τε πατέρα τῆς βίβλου καὶ τὴν αἰτίαν ἀπο-
 δεδώκαμεν, φέρε καὶ περὶ τῶν λοιπῶν διέλθωμεν. Καὶ πρῶτον
 εἴπωμεν διὰ τί τε προγυμνάσματα καλοῦνται καὶ τίς ὄρος προγυ-
 μνάσματος καὶ γυμνάσματος. Γυμνάσματα μὲν οὖν λέγονται κυ-
 ρ 228^s ρίως αἱ τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων || μελέται τῶν πλασματικῶν,
 15 ὡς δι' αὐτῶν εἰς τοὺς τῶν ἀληθινῶν ὑποθέσεων λόγους γυμναζο-
 μένων ἡμῶν. Ἐπεὶ οὖν αἱ τῶν πλασματικῶν μελέται γυμνάσματα
 λέγονται, εὐλόγως τὰ Ἀφθονίου προγυμνάσματα λέγονται ὡς πρὸ
 τῶν γυμνασμάτων ἐκείνων ὄντα· διὰ τούτων γὰρ πάλιν εἰς τὰς
 ἀληθινὰς τῶν ὑποθέσεων γυμναζόμεθα. Ὡστε γυμνάσματα μὲν
 20 καὶ ἄσκησις ἀληθῆς καὶ παιδευσις τῆς ῥητορικῆς τὸ τοῦ Ἑρμογέ-
 νους τετράβιβλον, τὰ δὲ τοῦ Ἀφθονίου εἰσαγωγή τίς εἰσι πρὸς
 ἐκεῖνο καὶ οἶον ἀνάπτυξις βραχεῖα καὶ ἐθισμὸς, ἀλείφοντα καὶ
 διεγείροντα τοὺς νέους πρὸς τὴν ἐξέτασιν ἐκείνου. Τὸ γυμνάζεσθαι
 κυρίως ἐστὶ τὸ γυμνὸν ἀγωνίζεσθαι καὶ ἐκμανθάνειν εἴτε πολεμι-
 25 κὴν ἄσκησιν, εἴτε ἀμιλλητηρίους ἀγῶνας, δίαυλον τυχὸν ἢ παγ-
 κράτιον ἢ πυγμὴν ἢ πάλην· ἐκεῖθεν γὰρ εἰληπταὶ τὸ γυμνάζεσθαι,
 καταχρηστικῶς δὲ ἐκφέρεται καὶ ἐπὶ πάσης λογικῆς παιδείας καὶ
 πρακτικῆς. Γυμνάζομαι οὖν οὐ τὸ γυμνὸς διάπειραν ποιοῦμαι·
 τοῦτο γὰρ ἢ κυριολεξία ἐστίν· ἀλλὰ τὸ ἀπλῶς ἐκπαιδεύεσθαι τι.

3. τὲ	12. διατί	15. ἀληθινῶν	19. ἀληθινὰς
ὥστε	21. τίς εἰσὶ	22. βραχεῖα	23. ὁ γυμνάζεσθαι
26. πάλιν			

Ἐλθωμεν δὲ καὶ ἐπὶ τὸν ὄρον. Ἰστέον μέντοι, ὅτι τὸ προγύμνασμα γενικὸν ἐστὶν ὄνομα, διαιρούμενον εἰς τὰ καθ' ἑκάστην ἐπιστήμην καὶ τέχνην προγυμνάσματα. Οὐκοῦν πρῶτον τὸν τοῦ καθολικοῦ προγυμνάσματος ὄρον εἴπωμεν. Ἔστι τοίνυν προγύμνασμα ἄσκησις μετρίων πρὸς μειζόνων πραγμάτων ἐπίρρωσις, 5 τὸ μὲν ἄσκησις ἀντὶ τοῦ γένους τιθέντες, τὰ δὲ λοιπὰ ἀντὶ διαφορῶν χωρίζουσῶν τὸ καθόλου προγύμνασμα ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἀσκήσεων τῶν μὴ ἐν γυμνάσμασι. Ὁ δὲ τοῦ ῥητορικοῦ προγυμνάσματος ὄρος εἰσαγωγικὴ τριβὴ διὰ λόγου τῶν κατὰ ῥητορικὴν εἰδῶν ἢ μερῶν, χρήσιμά τινα προασκουμένη. Εἰληπται οὖν κἀν- 10 ταῦθα τὸ τριβὴ ὄνομα ἀντὶ γένους, τὰ δὲ λοιπὰ ἀντὶ συστατικῶν διαφορῶν. Εἶδη δὲ ῥητορικῆς λέγοιτ' ἂν τό τε συμβουλευτικὸν καὶ τὰ λοιπὰ εἶδη καὶ μέρη τούτων ἢ τὰ τοῦ πολιτικοῦ λόγου· τὸ δὲ χρήσιμά τινα εἶπε, διότι οὐκ εἰς πάντα προασκεῖ ἡμᾶς. Ἡ γὰρ ἂν ἤρκει τὰ προγυμνάσματα μόνον μαθεῖσι τῶν κατὰ ῥητο- 15 ρικὴν πραγμάτων τῆς περὶ τὰς διαιρέσεις ἐκάστου εἶδους ἀπηλλάχθαι φιλοπονίας. Τὸ δὲ προασκουμένου ἀντὶ τοῦ προασκουῦσα.

Ἐλθωμεν δὴ λοιπὸν καὶ ἐπὶ τὴν τῶν πολυθρυλήτων κεφαλαίων ζήτησιν, ὅκτῳ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τυγχανόντων. Ἔστι δὲ ταῦτα ὁ σκοπὸς, τὸ χρήσιμον, τὸ γνήσιον, ἢ αἰτία τῆς ἐπιγραφῆς, 20 [ἢ τάξις τῆς ἀναγνώσεως], ἢ εἰς τὰ κεφάλαια || διαίρεσις, ὁ διδα- φ.229· σκαλικὸς τρόπος, ἢ ὑπὸ τινος ἀναφορά. Σκοπὸς τοίνυν ἐστὶ τῷ Ἀφθονίῳ τῇ τῶν προγυμνασμάτων ὑποθέσει προασκεῖσθαι καὶ προεθίσει ἡμᾶς εἰς τὰ κατὰ τὴν ῥητορικὴν μέρη καὶ εἶδη, ἔτι δὲ καὶ τὰ τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρη. Πῶς δὲ τῶν δεκατεσσάρων ὑπάρχει 25 εἰς ὁ σκοπὸς; Τὰ ὑπὸ μίαν τέχνησιν ἢ διδασκαλίαν ἢ ὑπὸ εἶδος ἢ γένος ταττόμενα ἓνα ἔχουσι καὶ τὸν σκοπὸν, κἀν πέφυκε μυρία. Τὸ δὲ χρήσιμον ἀπὸ τοῦ σκοποῦ δῆλον· χρησιμεύει γὰρ ἡμῖν εἰς τε

1. στέον 3. τοῦ τοῦ 9. εἰσαγωγικὴ ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον
 γραφέντος εἰσαγωγῆ 15. ἤρκει ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ἤρκει
 18. πολυθρυλήτων 21. ἡ τάξις τῆς ἀναγνώσεως προσέ-
 θηκα ἐκ τῶν κατωτέρω, ἐν σ. 178, 8 27. ταττόμενα ἐκ τοῦ τὸ
 πρῶτον γραφέντος ταττόμενα 27-28. ὁ δὲ

τὰ κατὰ ῥητορικὴν μέρη καὶ εἶδη, ἔτι δὲ καὶ εἰς τὰ τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρη. Τί δέ; γνήσιον Ἀφθονίου τὸ παρὸν βιβλίον; Δῆλον ἔκ τε τῆς πάντων συμφωνίας καὶ ἔκ τοῦ παρὰ μηδενὸς τῶν πρὸ ἡμῶν νοθείας τὸ τοιοῦτον ἀλῶναι γραφῆ, ἔτι δὲ καὶ ἔκ τοῦ
 5 εἰς αὐτὸ ἐπιφερομένου ἐπιγράμματος

*Εἴ σοι ῥητορικῆς, φίλος, πόθος ἔμπεσε θυμῷ,
 μὴ σε γυμνασίῃ Ἀφθονίου λάθῃ.*

Τάξις τῆς ἀναγνώσεως τῶν προγυμνασμάτων πρὸ τῶν στάσεων.
 Πέμπτον κεφάλαιον ἐστὶν ἡ αἰτία τῆς ἐπιγραφῆς, ἐν ᾧ ζητῆ-
 10 σαι ὀφείλομεν ὁποῖόν τι ἐστὶ τὸ Ἀφθόνιος ὄνομα, εἶτα τί βούλεται σημαίνειν ἐν τῇ παρούσῃ ἐπιγραφῇ τὸ σοφιστῆς ὄνομα. Τὸ μὲν οὖν Ἀφθόνιος ὄνομα ἐστὶ μὲν κύριον καὶ παράγωγον, τὰ μάλιστα δὲ οἰκειότατον τῷ ῥήτορι πέφυκε τὸ ἀφθόνως, ἥτοι πλου-
 σίως, τὰ τοῦ λόγου ρεῖθρα προχέειν τό τε πάθους ἔκτος, δῆλα δὲ
 15 φθόνου, ἐπαντλεῖν τοῖς μαθητευομένοις τῆς διδασκαλίας τὰ νάματα. Τὸ τοίνυν σοφιστῆς μετὰ τῶν ἄλλων αὐτοῦ σημαινομένων σημαίνει καὶ τὸν ἐν πλάσμασιν ἐγγυμναζόμενον. Ῥήτωρ μὲν γάρ ἐστὶν ὁ τοῖς ἀληθινοῖς ἀγῶσιν ἐγγυμναζόμενος καὶ ἐπὶ δικαστηρίου, ὡς ὁ Δημοσθένης· σοφιστῆς δὲ ὁ πλασματογράφος καὶ μὴ
 20 ἐπὶ δικαστηρίου ἀγωνιζόμενος, οἷος ἦν ὁ Λιβάνιος. Ὁ τοίνυν Ἀφθόνιος λέγεται σοφιστῆς ἢ ὡς σοφίζων τοὺς φοιτητὰς τῷ τὰ τῆς ῥητορικῆς τέχνης αὐτοῖς ἀναπτύσσειν ἢ ὡς πλασματογράφος ὢν καὶ μὴ ἐπὶ δικαστηρίου ἀγωνιζόμενος, οἷος ἦν ὁ Λιβάνιος. Προγυμνάσματα δὲ εἶπε μόνον, μὴ προσθεις εἰς τὴν ῥητορικὴν, οὐκ ἀλόγως.
 25 Ὡς περ γὰρ ὁ Πορφύριος, γράφων Εἰσαγωγὴν, Πορφυρίου Εἰσαγωγὴν ἐπέγραψε, μὴ προσθεις εἰς φιλοσοφίαν, ἅτε δὴ τοῦ τοιούτου καὶ σιωπηρῶς διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς φιλοσοφίας τὸ πρὸς τὰς ἄλλας

4. νοθείας ἀλῶναι 5. γράμματος 6. ἔμπεσο 9. κεφάλαιον ἐστὶν 10. ὁποῖον τι 12-13. ταμάλιστα 14. δηλαδή
 15. φθόνος 20. δικαστήριον 22. ἀναπτύσειν 23. περιγυμνάσματα

ἐπιστήμας προσυπακουομένου, οὕτω καὶ ὁ Ἀφθόνιος εἰς τὴν μεγίστην καὶ βιωφελεστέραν τῶν τεχνῶν γυμνασίαν ἀορίστως τὸ βιβλίον Προγυμνάσματα ἔγραψε. Προγυμνάσματα δὲ καὶ οὐχὶ *Περὶ* || προγυμνασμάτων τὸ βιβλίον ἐπέγραψεν, ὅτι σύνηθές ἐστι τὸ ὄνομα περὶ οὗ ὁ λόγος προγράφειν τοῦ συγγράμματος, ὥσπερ ὁ περὶ Θεμιστοκλέους λόγος Θεμιστοκλήης ἐπιγέγραπται Πλάτωνι καὶ ὁ περὶ πολιτείας Πολιτεία. 29^ε

Ἡ δὲ εἰς τὰ κεφάλαια διαίρεσις; Διαίρεσις οὖν ἐνταῦθα ἢ τῶν ἰδίων προγυμνασμάτων κεφαλαίων καὶ ἄλλως ἢ εἰς τὰ κεφάλαια διαίρεσις τέμνει τὸ παρὸν βιβλίον εἰς τε τὰς πρὸς τὸ συμβουλευ- 10 τικὸν εἶδος γυμναζούσας ἡμᾶς γυμνασίας καὶ εἰς τὰς πρὸς τὸ δικανικὸν καὶ εἰς τὰς πρὸς τὸ πανηγυρικὸν καὶ πάλιν εἰς τε τὰς προοιμίους ἀναλογούσας καὶ εἰς τὰς σωζούσας εἰκόνας τῆς διηγήσεως, ἔτι δὲ καὶ εἰς τὰς τῶν ἀγώνων καὶ ἐπιλόγων χρείας ἀναπληρούσας.

Ἐλθῶμεν καὶ ἐπὶ τὸν διδασκαλικὸν τρόπον. Διδασκαλικῶν οὖν 15 τρόπων τεσσάρων ὄντων, διαιρετικοῦ, ὀριστικοῦ, ἀποδεικτικοῦ καὶ ἀναλυτικοῦ, δυσὶ μόνον χρῆται ὁ Ἀφθόνιος ἐν τῷ παρόντι συγγράμματι, τῷ τε ὀριστικῷ καὶ τῷ διαιρετικῷ, τῷ μὲν διαιρετικῷ, ἡνίκα λέγει, τῶν συγγραμμάτων ἕκαστον λέγων, ὅτι *Τοῦ μύθου* τὸ μὲν ἐστὶ λογικόν, τὸ δὲ ἠθικόν, τὸ δὲ μικτόν, τῷ δὲ ὀριστικῷ 20 χρῆται, ἡνίκα ὀρίζεται τὰ προγυμνάσματα, λέγων, ὅτι *Ἔστι δὲ μῦθος* λόγος ψευδῆς καὶ τὰ ἐξῆς καὶ *Διήγημά ἐστιν* ἐκθεσις πραγματος καὶ τὰ ἐξῆς. Τρόπῳ διδασκαλίας ἐνταῦθα Ἀφθόνιος κέχρηται

1. Τὸ προσυπακουομένου ἔχει τόνον καὶ ἐπὶ τοῦ ὄμ διαγραφέντα, ἅτε τοῦ βιβλιογράφου σκοποῦντος τὸ πρῶτον νὰ γράψῃ προσυπακουόμενον 2. τεχνῶν τεχνολογία γυμνασίαν τοῦ γ τοῦ γυμνασίαν μεταγραφέντος ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος τελικοῦ ν τοῦ τεχνολογίαν 4. Ἐν τῷ προγυμνασμάτων τὸ προ προσετέθη ἐν τῇ ῶα ἀμέσως πρὸ τοῦ γυμνασμάτων ἐν ἀρχῇ τοῦ στίχου 7. Τὸ ἢ πρὸ τοῦ δὲ λείπει 11. διαίρεσις οὖν 15. τρόπων 17. Ἀντὶ τοῦ ἀφθόνιος εἶχεν ἀρχίσει γράφων ἀχθ 18. συγγράματι 23. ρόπῳ

σαφεί και προβιβάζοντι τοὺς μυεῖσθαι μέλλοντας πρὸς τινὰ τελεώτερα ἐκ τῶν ἀτελεστέρων.

Ἰπὸ τι μέρος ἀναφορά. Ἄναφèresθαι δέ φασι τὸ παρὸν βιβλίον οὔτε εἰς τὸ θεωρητικόν, ἐπεὶ μηδὲ φυσιολογικόν ἢ θεολογικόν ἢ μαθητικεύεται, ἀλλ' οὐδὲ εἰς τὸ πρᾶγμα· οὐδὲ γὰρ διδάσκει πῶς δεῖ κοσμεῖν τὰ ἦθη, ἀλλ' εἰς τὸ μέσον τούτων, τὸ μεθοδικόν καὶ ὀργανικόν· τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ λογικόν· κανόνας γὰρ φασι καὶ μεθόδους διδάσκει.

Τινὲς δὲ καὶ τὸν χαρακτῆρα ζητοῦσι τοῦ παρόντος βιβλίου.
 10 Χαρακτῆρες δὲ εἰσι τρεῖς, ἀδρός, ταπεινός, μέσος. Ἀδρός μὲν οὖν ἐστὶν ὁ κομπηράς ἔχων λέξεις, νοῦν δὲ ταπεινόν, ὡς ἔχει τὰ τοῦ Λυκόφρονος· ταπεινός δὲ ὁ νοῦν μὲν ἔχων ὑψηλόν, λέξεις δὲ ταπεινάς, ὡς τὰ τοῦ Θεολόγου· μέσος δὲ ὁ μήτε νοῦν ὑψηλόν ἔχων μήτε λέξεις κομπηράς, ἀλλ' ἀμφοτέρω μέτρια, οἷα ἐστὶν ὡς ἐπὶ
 15 τὸ πλεῖστον τὰ τοῦ Χρυσοστόμου. Ὁρᾶται τοίνυν ὁ Ἀφθόνιος οὐχ ἐνὶ μόνῳ χαρακτῆρι δι' ὅλου, ἀλλὰ καὶ τοῖς τρισὶν [χρησάμενος]· πῆ μὲν γὰρ τῷ ἀδρῶ χρῆται, ὡς ἐν τῇ ἠθοποιίᾳ, πῆ δὲ τῷ ἀνειμένῳ καὶ ταπεινῷ, ὡς ἐν τῇ ἐκφράσει· διὸ καὶ αὐτὸς ἐκεῖσε λέγει δεῖν τὸν χαρακτῆρα ἀνειμένον ἐκφέρειν· πῆ δὲ καὶ τῷ μέσῳ χρῆ-
 20 ται, ὡς ἐν τισὶ τῶν ἄλλων.

4. μηδὲ 9. ινὲς 10. ἀδρός ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος
 ἀνδρός ἀδρός 14. οἷα ἐστὶν 16. διο^λ χρησάμενος
 προσέθηκα 17. ἀδρῶ χρᾶται 19. ἀναμένον ἐφέρεῖν